

Prof. dr hab. Andrzej Kopiczko
Uniwersytet Warmińsko-Mazurski
Instytut Historii, Wydział Humanistyczny
ul. K. Obitza 1
10-725 Olsztyn

**Ocena dorobku naukowego ks. dr. Jarosława Wąsowicza ze szczególnym
uwzględnieniem rozprawy habilitacyjnej
„Defensor Ecclesiae. Arcybiskup Antoni Baraniak (1904–1977). Salezjańskie koleje
życia i posługi metropolity poznańskiego” (Warszawa 2022, ss. 669 + ilustracje)**

Uwagi wstępne

Ks. dr Jarosław Wąsowicz urodził się w 1973 r. w Gdańsku. Wzrastanie w środowisku, w którym rozgrywały się najważniejsze wydarzenia końca XX w., kształtowało jego osobowość i przyszłą drogę życiową. Już jako młody chłopiec interesował się historią i losami ojczyzny, co później, na etapie szkoły średniej, przerodziło się w aktywną działalność w różnych grupach młodzieżowych. Następnie podjął studia w seminarium salezjańskim, gdzie mógł doskonalić warsztat badawczy. Pod kierunkiem ks. prof. Stanisława Wilka napisał pracę magisterską pt. „Salezjański Dom Dziecka w Rumi 1945–1960”, obronioną w 2002 r. na Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. Równocześnie ze studiami teologicznymi odbył studia historyczne na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu, gdzie w 1999 r. uzyskał licencjat przedkładając pracę pt. „Gdańsk jako centrum życia politycznego w Polsce 1980–1981”, a po dwóch latach magisterium na podstawie pracy „Federacja Młodzieży Walczącej w Gdańsku 1984–1990”. Promotorem był prof. dr hab. Ryszard Sudziński. Pod jego kierunkiem przygotował również rozprawę doktorską pt. „Niezależny ruch młodzieżowy w Gdańsku w latach 1981–1989”, która ukazała się drukiem w 2012 r. Stopień doktorski w dziedzinie nauk humanistycznych w dyscyplinie historia uzyskał 17 maja 2011 r.

Należy jednak podkreślić, że już przed doktoratem wykazał się bardzo dużą aktywnością naukową, czego dowodem są liczne publikacje oraz wygłoszone referaty. W autorskim zestawieniu wyodrębnił kilka ich grup: monografie (pierwsza w 2000; do doktoratu – 6), rozdziały w monografiach (odpowiednio 2002 i 37), edycje źródeł (2002 i 9), redakcje (lub współredakcje) prac zbiorowych (2002 i 8), artykuły w czasopismach naukowych (1999 i 17), edycje źródeł w czasopismach i pracach zbiorowych (2001 i 13), recenzje i omówienia (2000; 20) oraz wygłoszone referaty (2001; do 2010 – 18). Po zsumowaniu (oprócz referatów) daje to liczbę 110 tekstów, w tym 6 monografii. Oczywiście, w tym przypadku słowo „monografia” może nie zawsze odpowiada zawartości, ale dorobek sprzed doktoratu jest imponujący. Można też ustalić różnorodną problematykę. Niewątpliwie dominują szeroko rozumiane dzieje zgromadzenia salezjanów, ale dochodzą również tematy związane z „Solidarnością” i ogólnie opozycją w Polsce Ludowej, pojawiają się kwestie z archiwistyki i męczeństwa w obozach koncentracyjnych. Ważne miejsce zajmują artykuły o prymasie Polski

Augustynie Hlondzie i ks. Jerzym Popiełuszcze. Uwzględniając rangę czasopism, w których autor zamieścił w tym czasie swoje artykuły, na szczególne podkreślenie zasługują „Seminare”, „Saeculum Christianum”, „Studia Pelplińskie” czy „Poznańskie Zeszyty Humanistyczne”.

We wszystkich publikacjach wykorzystywał liczne i różnorodne źródła proweniencji kościelnej i świeckiej. Dominują kwerendy w archiwach salezjańskich i diecezjalnych, ale od powołania Archiwum (archiwów) Instytutu Pamięci Narodowej w dużym stopniu obejmują także te zbiory i zasoby archiwów państwowych z okresu powojennego. Mocne osadzenie w źródłach i opracowaniach każdego tekstu jest zatem podstawowym wyróżnikiem publikacji naukowych ks. Jarosława Wąsowicza. Znamienne jest też to, że w bibliografii zawartej w książce „Niezależny ruch młodzieżowy w Gdańsku w latach 1981–1989” odnotował aż 25 swoich opracowań.

Doktorat

Rozprawa doktorska, z którą można zapoznać się w formie książki, wydanej przez Europejskie Centrum Solidarności w Gdańsku w 2012 r., jest monografią niezwykle ambitną. Wybór takiego tematu był podyktowany zapewne tym, że sam autor aktywnie uczestniczył w działalności opozycyjnej pod koniec szkoły podstawowej i w średniej. To niewątpliwie ułatwiło mu zarówno gromadzenie materiałów źródłowych, jak też dokładne rozpoznanie struktur organizacyjnych grup młodzieżowych, które aktywnie wspierało działalność opozycyjną gdańskich robotników i towarzyszącym im środowisk intelektualnych. Rozprawa ma klarowną strukturę, ujętą w ośmiu rozdziałach. W pierwszym ukazano działalność opozycji młodzieżowej od Marca 1968 r. do 1981 r. Drugi został poświęcony prezentacji niezależnych środowisk, które funkcjonowały w Gdańsku w całym omawianym okresie. W kolejnych zaś przedstawiono różne przejawy działalności opozycyjnej od ulicznych manifestacji poprzez inne formy aktywności i wydawnictwa. W trzech ostatnich rozdziałach autor skoncentrował się już na wydarzeniach z lat 1987–1990, a opis rozpoczął od pielgrzymki Jana Pawła II i jego pobytu w Gdańsku. W rozdziale o zmirzchu działalności środowisk młodzieżowych poruszył kwestie stosunku tej grupy do rozmów przy Okrągłym Stole i wyborów z 4 czerwca 1989 r. oraz zaangażowanie w protesty przeciwko Elektrowni Jądrowej w Żarnowcu i przejęcie gmachu po KW PZPR. Ostatni rozdział dotyczy już wprost doświadczonych represji.

Jest to zatem całościowe i wnikliwe przedstawienie tematu bardzo ważnego, a pomijanego w literaturze ostatnich dekad. Okazuje się, że młodzież tamtego czasu dojrzała podchodziła do spraw obywatelskich i politycznych. Ma też znaczący wkład w odzyskanie przez Polskę suwerenności i w proces demokratyzacji życia społecznego.

W ocenie merytorycznej książki nie sposób nie odnieść się do bogactwa wykorzystanych źródeł. Bibliografia jest imponująca. Obejmuje kwerendę w 14 archiwach, dużą liczbę zbiorów prywatnych, źródła drukowane, relacje i korespondencję autora z bohaterami wydarzeń, wiele tytułów prasowych, stron internetowych, źródła audiowizualne,

pamiętniki, publikacje i prace nieopublikowane. Wykonana zatem została benedyktyńska kwerenda w instytucjach, miejscach i u osób, które albo były uczestnikami tamtych wydarzeń, albo gromadziły o nich materiały. Oceniam więc tę pracę jako wzorcową dla tego typu badań, a można je podejmować także dla innych miast w Polsce.

Obroniony doktorat i opublikowana książka uwiarygodniły ks. dr. Jarosława Wąsowicza jako wytrawnego historyka, realizującego wieloaspektowe kwerendy, potrafiącego panować nad dużą ilością zgromadzonego materiału i sprawnie posługującego się narracją. Tekst cechuje pięknym język, bogactwo słownictwa i logiczność myślenia.

Tematy podjęte w rozprawie doktorskiej będą później jeszcze pogłębianie i analizowane w różnych aspektach, co także wzbogaciło warsztat badawczy.

Publikacje po doktoracie

Zestawienie bibliograficzne dla tego okresu, sporządzone przez ks. dr. Jarosława Wąsowicza, zostało uporządkowane według tego samego schematu, co i przed doktoratem. W ujęciu statystycznym wygląda to następująco: monografii – 6, rozdziałów w monografiach – 55, edycje źródeł – 7, redakcje (lub współredakcje) prac zbiorowych – 13, artykuły w czasopismach naukowych – 46, edycje źródeł w czasopismach i pracach zbiorowych – 27, recenzje i omówienia – 65 oraz wygłoszone referaty (od 2011 r.) – 73. Porównując ten dorobek z publikacjami sprzed doktoratu należy stwierdzić, że nastąpiło jego podwojenie, a szczególnie widoczne jest to w zestawieniu artykułów w czasopismach naukowych i pracach zbiorowych (po doktoracie 101). Do tego dochodzą przedmowy i wstępy do książek, hasła encyklopedyczne i słownikowe oraz bibliografie. O innych formach działalności dopowiemy jeszcze w dalszej części opinii.

Koncentrując się na artykułach w czasopismach, obecnie najbardziej dowartościowanych w punktacji ministerialnej, można znów odnotować kilka tytułów ważnych, jak: „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne”, „Archiwista Polski”, „Seminare” (tu najwięcej artykułów), „Fides, Ratio et Patria. Studia Toruńskie”, „Glaukopis” czy „Studia Gdańskie. Są też inne cenne periodyki, choć nie uwzględniane w takim stopniu w ocenie, np. „Studia Claromontana” i „Studia Włocławskie”. Problematyka publikowanych tekstów w pewnym sensie pokrywa się z tą sprzed doktoratu, choć dochodzą wątki nowe. Zatem dotyczy ona zgromadzenia salezjanów i zakonników, ruchu pielgrzymkowego, opozycji w Polsce sprzed 1989 r., relacji państwo-Kościół, męczenników II wojny światowej, harcerstwa, pielgrzymek Jana Pawła II do Polski, ale są artykuły o medalach i medalikach, sztandarach czy kwestiach archiwalnych. Można też zauważyć doskonalenie aparatu naukowego wskutek dalszych pogłębionych kwerend archiwalnych i ciągle wzbogacanej literatury naukowej. W większym stopniu wykorzystywane są opracowania obcojęzyczne, szczególnie włoskie. To samo można napisać o artykułach w pracach zbiorowych, choć tu pojawiają się także teksty o postawach narodowych i patriotycznych kibiców piłkarskich, teksty o archiwach, zwrócenie uwagi na środowisko piłskie, a nawet o duszpasterstwie Polaków na Bukowinie i Besarabii.

Tak szerokie spektrum poruszanych zagadnień świadczy i o szerokich

zainteresowaniach, erudycji i wielowymiarowej kwerendzie. Zapewne też wynikało z zapotrzebowania na takie tematy w polskiej historiografii. Wśród wydanych monografii na szczególne podkreślenie zasługują opracowania poświęcone wybitnym salezjanom, wydawane w „Serii biograficznej”. Należy również odnotować monografię Zakładu Salezjańskiego w Rumi, powstałą na bazie pracy magisterskiej.

Ks. Jarosław Wąsowicz należy również do grona tych historyków, którzy dużo uwagi poświęcają edycji źródeł w oddzielnych publikacjach i w formie rozdziałów w pracach zbiorowych czy w czasopismach. Większość tej dokumentacji dotyczy działalności opozycyjnej w Polsce Ludowej, „Solidarności”, męczeństwa z okresu II wojny światowej, wspomnień i pamiątek.

Książka habilitacyjna

Książka tzw. habilitacyjna nosi tytuł „Defensor Ecclesiae. Arcybiskup Antoni Baraniak (1904–1977). Salezjańskie koleje życia i posługi metropolity poznańskiego”. Ukazała się nakładem Instytutu Pamięci Narodowej w 2022 r. w Warszawie. Ma konstrukcję publikacji biograficznej, choć – co wynika z podtytułu i zostało mocno podkreślone we wstępie – autor opisał życie z perspektywy związków ze zgrupowaniem salezjanów. W rzeczywistości jednak otrzymaliśmy pełną biografię naukową metropolity poznańskiego, który – zanim objął ten urząd – przeszedł wyjątkową drogę od dzieciństwa w rodzinie pielęgnującej tradycje patriotyczne i głęboką religijność, poprzez edukację w środowisku salezjańskim, potem posługę kapłańską i obowiązki sekretarza prymasów Polski Augusta Hlonda i Stefana Wyszyńskiego, po uwięzienie. Jest to zatem postać wyjątkowa w polskim Kościele. Nic zatem dziwnego, że w ostatnich latach wielu autorów opisuje jego posługę choć zazwyczaj w jakimś szczególnym wymiarze. Dowodem tego jest chociażby monumentalne dwutomowe dzieło obecnie arcybiskupa Marka Jędraszewskiego pt. „Teczki na Baraniaka”. Obejmuje ono jednak – oprócz wprowadzeń – lata 1953–1956 i potem okres poznański. Interesującą publikacją, choć o profilu bardziej ogólnym, jest praca zbiorowa pt. „Z więzienia na stolicę arcybiskupią. Arcybiskup Antoni Baraniak 1904–1977” (red. Zygmunt Zieliński, Poznań 2010). Wykaz publikacji na temat życia i działalności tego hierarchy skrupulatnie zestawia też ks. Jarosław Wąsowicz we wstępie książki. Jednak ciągle brakowało opracowania pełnego, obejmującego wszystkie pola aktywności, zatem dobór tematu należy uznać za nie tylko uzasadniony, ale też oczekiwany.

Struktura monografii jest klasyczna i obejmuje kolejne etapy życia i pracy Antoniego Baraniaka. W pierwszym rozdziale niezwykle szczegółowo autor opisał jego dzieciństwo i młodość, ale z ukazaniem uwarunkowań politycznych, społecznych i kulturowych. Są więc liczne odniesienia do sytuacji w Wielkopolsce u początku XX w., zwłaszcza nasilonej germanizacji. Jest też pokazana droga prowadząca młodego chłopca do zgromadzenia salezjanów zapoczątkowana nauką w prowadzonym przez nich gimnazjum. Już na początku tej książki autor zaskakuje czytelnika mnogością faktów wydobytych z różnych źródeł, ale doskonale opisanych w pięknej narracji. Nawet na tym etapie lektury książki można wysnuć

wniosek, że jest to biografia doskonale przemyślana, przepracowana i osadzona w bardzo bogatym materiale źródłowym, którego należało poszukiwać w różnych archiwach. Antoni Baraniak wyłania się z tego opisu jako młodzieniec uzdolniony, uzyskujący dobre oceny na świadectwach, przyswajający języki obce, które potem będą tak potrzebne w okresie II wojny światowej. W tym też pomogły mu studia zagraniczne w Rzymie, gdzie uzyskał dwa doktoraty.

Nowy etap w życiu przyszłego arcybiskupa rozpoczął się w 1933 r. u boku prymasa Polski kardynała Augusta Hlonda, też salezjanina. To chyba okres najważniejszy ze względu na zdobyte wówczas doświadczenie w wielu wymiarach – administracyjnym, duszpasterskim, dyplomatycznym, ale też troski o ojczyznę, zwłaszcza w okresie okupacji. Trzeci rozdział został przygotowany na materiałach źródłowych, które w dużym stopniu nie ujrzały jeszcze światła dziennego. Dostęp do wielu archiwaliów, szczególnie zgromadzenia salezjanów, umożliwił szczegółowe przedstawienie działalności poza Polską przede wszystkim prymasa Hlonda, ale – co zrozumiałe – równoległe jego kapelana Baraniaka. Przynależność do zgromadzenia w dużym stopniu ułatwiła prowadzenie aktywnej posługi wobec ojczyzny w kraju i w środowisku międzynarodowym. Ważnym elementem tych opisów są zamieszczone w przypisach biogramy wymienianych osób, oczywiście, niektóre z nich są znane, ale też pojawiają się postaci nowe, z którymi kontaktował się sekretarz prymasa Antoni Baraniak. W narrację wplecione zostały wątki związane z przebiegiem II wojny światowej.

Od rozdziału czwartego omówiony został już okres powojenny, czyli najpierw powrót do Polski i kontynuowanie pracy u boku prymasa Hlonda, a po jego śmierci – Stefana Wyszyńskiego. Autor przedstawił tu rolę Baraniaka w przekazaniu papieżowi Piusowi XII życzenia Hlonda, by jego następcą został biskup lubelski. W rozdziale czwartym jest też opis uwięzienia późniejszego arcybiskupa poznańskiego przy ul. Rakowieckiej w Warszawie, a zatem w miejscu dla więźniów politycznych. I znów mamy dokładne przedstawienie ostatnich dni i godzin przed aresztowaniem, a potem bohaterskiej postawy w czasie przesłuchań i męczarni. Znamienne, że w tych częściach książki, choć można to odnieść do całości publikacji, przypisy są tak bogate, że zajmują na każdej stronie tyle miejsca (a nawet czasem więcej) co narracja główna. Można wysnuć wniosek, że autorowi znane są wszystkie (może prawie wszystkie) publikacje dotyczące poruszanych wątków i szczegółów, i oczywiście źródła. Tu także (jak w całej książce), przywoływane są ciągle związki ze zgromadzeniem, co widoczne było bardzo mocno m.in. po opuszczeniu więzienia i okresie odzyskiwania zdrowia.

Duży rozdział, ponieważ liczący 140 stron, został poświęcony okresowi poznańskiemu po nominacji na arcybiskupa. W nazwie uszczegółowiono zapis: „Przejawy łączności arcybiskupa poznańskiego z Towarzystwem Salezjańskim”. I rzeczywiście mamy znów położony większy nacisk na ukazanie relacji ze zgromadzeniem, co przejawiało się w różnych formach: odwiedzinach placówek, udzielaniu święceń, przewodniczeniu uroczystościom, podtrzymywaniu relacji z przełożonymi czy nawet wspólne spędzanie urlopów. Dbał też o ożywianie pamięci o prymasie Hlondzie (o tym szczególnie w rozdziale szóstym). Ostatni rozdział (siódmy) to już opis ostatnich dni życia arcybiskupa, pogrzebu i

form pamięci o nim, szczególnie w wymiarze naukowym, ale też liturgicznym i medialnym.

Ta krótka charakterystyka opiniowanej pracy nie zawiera elementów polemicznych czy krytycznych, co najczęściej widoczne jest w recenzjach. Ale trudno doszukać się w niej słabych stron. Jest to monografia – w mojej ocenie – wzorcowa pod wieloma aspektami. Przede wszystkim na podkreślenie zasługuje sposób narracji – płynny, bardzo dobry od strony językowej (dostrzeżono tylko kilka literówek). Sam układ – jak wcześniej podkreśliłem – jest klasyczny, ale wyczerpuje wszystkie zagadnienia, których oczekujemy od takiej biografii. Oczywiście, pisząc z pozycji historyka, zajmującego się szczególnie Warmią, można dopowiedzieć np. o jego związkach z tą diecezją, które też były niezwykle ważne, ale praca przecież nie jest o tym.

I najważniejsze to właśnie baza źródłowa. Nie ma potrzeby jej prezentowania, ponieważ autor uczynił to zarówno we wstępie w formie opisowej, jak też w bibliografii, gdzie wymienia wiele archiwów kościelnych i państwowych, w których przeprowadził kwerendę. Ważną rolę odegrało tzw. archiwum ks. Stanisława Kosińskiego, bez którego zapewne byłoby dużo trudniej przygotować tę monografię. Ale uwzględniono w niej źródła drukowane, relacje księży, materiały audiowizualne. Samo zestawienie bibliografii obejmuje 65 stron. Jak przystało na solidną monografię są w niej także: indeks osób, wykaz skrótów i ilustracje.

Ogólnie mogę więc stwierdzić, że książka jest niezwykle wartościowa nie tylko ze względu na podjętą problematykę, ale także w aspekcie metodologicznym. Habilitant wykazał się doskonałą znajomością opisywanej problematyki, co jest widoczne w narracji, jak i całym zastosowanym aparacie naukowym. Spełnia też kryterium nowości i w pełni zasługuje na pozytywną ocenę w postępowaniu habilitacyjnym.

Realizowane projekty badawcze, dydaktyka, popularyzacja wiedzy

Ten aspekt dotychczasowej działalności ks. dr. Jarosława Wąsowicza jest równie bogaty, jak publikacje naukowe. Na pierwszym miejscu należy wymienić pracę w Archiwum Salezjańskim Inspektorii Pilskiej, którą kontynuuje od 2004 r. Rozpoczął ją od organizacji tej instytucji, a następnie stworzenia z niej nie tylko miejsca przechowywania akt, ale też placówki popularyzującej wiedzę, organizującą różnie spotkania, w tym dla młodzieży szkolnej i regionalistów. Nawiązał też współpracę z wieloma innymi archiwami zarówno kościelnymi, jak i państwowymi. Jest członkiem Stowarzyszenia Archiwistów Kościelnych, a od 2008 r. także zarządu.

Niezwykle ważna jest aktywność habilitanta w projektach Instytutu Pamięci Narodowej. Brał udział w przygotowaniu „Encyklopedii Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989” i opracował wiele biogramów oraz haseł rzeczowych. Uczestniczył także w wielkim projekcie „Władze komunistyczne wobec Kościołów i związków wyznaniowych w Polsce w latach 1944–1989”, a wyniki badań przedstawiał na konferencjach naukowych i w artykułach. Jego zaangażowanie widoczne było również w Centralnym Projekcie Badawczym IPN pt. „Ziemie polskie pod okupacją 1939–1945”. Tych form współpracy w różnych innych

wymiarach było znacznie więcej, o czym habilitant pisze w swoim autoreferacie.

Od 2018 r. jest członkiem Rady Programowej Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku, aktywnie współpracuje z Naczelną Dyrekcją Archiwów Państwowych w Warszawie (był też członkiem grupy roboczej ds. archiwów kościelnych) i jest jednym z autorów dokumentu „Postępowanie z materiałami archiwalnymi w archiwach kościelnych. Katalog dobrych praktyk”. W latach 2012–2014 brał udział w projekcie naukowo-badawczym Europejskiego Centrum Solidarności w Gdańsku obejmującym opracowanie dziejów opozycji w Polsce w latach 1976–1989. Od 2002 r. jest członkiem Międzynarodowego Stowarzyszenia Miłośników Historii Salezjańskiej, związanego z Salezjańskim Instytutem Historycznym w Rzymie, w ramach którego też realizował różne projekty badawcze. W ramach działalności międzynarodowej współpracuje z Archivio Salesiano Centrale w Rzymie.

To tylko podstawowe formy aktywności i współpracy z instytucjami naukowymi krajowymi i zagranicznymi oraz realizowane projekty badawcze. Ich profil wskazuje na kontynuację tej działalności, co też jest ważne w aspekcie przyszłej drogi naukowej.

Habilitant wykazał duże i różnorodne osiągnięcia dydaktyczne. Zrozumiałe, że w większości koncentrują się one wokół ośrodków salezjańskich, w których realizuje wykłady o tematyce historycznej. Zajęcia prowadził także w Wyższej Szkole Kadr Menadżerskich w Koninie oddział w Złotowie oraz okolicznościowe podczas konferencji dla nauczycieli i wychowawców szkół salezjańskich. Był nauczycielem religii w Zespole Szkół Zawodowych i Licealnych im. mjr. Hubala w Aleksandrowie Kujawskim i w Zespole Szkół Zawodowych nr 3 w Szczecinie.

Jest organizatorem licznych konferencji i sympozjów naukowych o zasięgu krajowym. Recenzował artykuły do wielu czasopism naukowych oraz pisał opinie wydawnicze monografii (tych 25). Pełnił funkcję prezesa Kleryckiego Koła Przewodników Łądzkich i organizował w tym zakresie szkolenia. Jest też inicjatorem i organizatorem licznych innych wydarzeń o charakterze patriotycznym, pielgrzymkowym, upamiętniających postaci historyczne, a także kolonii dla dzieci i młodzieży polskiej z Litwy, Białorusi i Ukrainy. Szczególnie zaś aktywny był na płaszczyźnie popularyzacji nauki, działalności wystawienniczej (organizator i kurator kilkunastu wystaw). Aktywnie udziela się w mediach (radiu i telewizji) występując w programach, udzielając wywiadów, a także w filmach dokumentalnych (m.in. też jako konsultant historyczny). Opublikował 23 książki popularnonaukowe oraz 180 artykułów popularnonaukowych, sprawozdań i wywiadów. Pisał ekspertyzy na zamówienie instytucji publicznych, w tym dwóch scenariuszy filmów fabularnych oraz brał udział w zespołach eksperckich i konkursowych (tych ostatnich wymienia 10). Jest laureatem licznych nagród i odznaczeń za działalność naukową i organizacyjną (wymienia ich 33, co jest liczbą imponującą), w tym m.in. Prezesa IPN „Świadek Historii” (2010), I miejsce w konkursie na najlepszą pracę doktorską dotyczącą historii i idei „Solidarności” (2011), Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski (2017), Medal 100-lecia Odzyskania Niepodległości (2018, 2022), „Zasłużony dla Kultury Polskiej” (2019).

Spełnia też kryterium umiędzynarodowienia, ponieważ brał udział w projekcie badawczym polskiej sekcji Associazione Cultori di Storia Salesiana oraz – o czym wspomniano wcześniej – współpracuje z Archivio Salesiano Centrale w Rzymie. Tam też odbywał staże. Z racji przynależności do zgromadzenia salezjanów, które ma swoje placówki w wielu krajach europejskich podtrzymuje z nimi łączność w wymiarze naukowym.

Podsumowanie

Ks. dr Jarosław Wąsowicz jest naukowcem bardzo ambitnym, aktywnym, rzetelnym, o szerokich zainteresowaniach i – przede wszystkim – zgromadził już bardzo bogaty dorobek naukowy w postaci książek (13), artykułów naukowych w czasopismach (62) i w pracach zbiorowych (92), redakcji lub współredakcji książek (21), wielu edycji źródeł i tekstów popularnonaukowych (ok. 200). Do tego dochodzą recenzje, referaty, wykłady, zaangażowanie w różne pola działalności uczelni salezjańskich i archiwów. Bardzo wysoko należy ocenić udział w realizacji projektów badawczych i dydaktykę oraz w nieco mniejszym umiędzynarodowienie. Uzyskał I miejsce w konkursie na najlepszą pracę doktorską dotyczącą historii i idei „Solidarności” oraz opozycji wobec komunizmu i dyktatury organizowanym przez Europejskie Centrum Solidarności w Gdańsku. Rozprawa habilitacyjna spełnia wszystkie kryteria książki naukowej, nowatorskiej, wzbogacającej wiedzę nie tylko o arcybiskupie Antonim Baraniaku, ale też o historii Polski w tak trudnym okresie II wojny światowej i Polski Ludowej. Do jej przygotowania wykorzystał źródła z licznych archiwów kościelnych i państwowych, krajowych i zagranicznych. Wykazał się przy tym dużym znanstwem opracowanej problematyki, erudycją i dobrym piórem. Zresztą wszystkie publikacje Habilitanta są oparte na bogatych źródłach i właściwych dla podejmowanego tematu opracowaniach. Spektrum podejmowanej problematyki w innych monografiach i artykułach jest też niezwykle szerokie: dzieje zgromadzenia salezjanów, biografistyka, męczeństwo II wojny światowej, opozycja w Polsce Ludowej (szczególnie z uwzględnieniem ruchów młodzieżowych), stosunki państwo-Kościół, archiwistyka, a nawet heraldyka. Bardzo dobrze przedstawiają się również rokowania na przyszłość. Habilitant już na tym etapie wykazał się niezwykle aktywnością naukową, organizacyjną, popularyzatorską i dydaktyczną, czym wypełnił podstawowy warunek stawiany na tym etapie – „znaczny wkład w rozwój dyscypliny naukowej historii”.

Reasumując stwierdzam, że przedłożona rozprawa habilitacyjna i dorobek spełniają warunki art. 17 ustawy z 14 marca 2003 r. o tytule naukowym i stopniach naukowych (z jednolitym tekstem ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki z 15 września 2017 r.) oraz kryteria określone w Rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z 1 września 2011 r., a cały dorobek i inne aktywności naukowe, dydaktyczne i organizacyjne jednoznacznie uzasadniają nadanie ks. dr. Jarosławowi Wąsowiczowi stopnia naukowego doktora habilitowanego w dziedzinie nauk humanistycznych w dyscyplinie historia.

15.07.2023

Andrzej Kojala